

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 11.8.2008
COM(2008) 513 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Do evropske kulturne dediščine s klikom na miško
Napredek pri digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in njegovem
digitalnem arhiviranju v EU**

[SEC(2008)2372]

SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Do evropske kulturne dediščine s klikom na miško Napredek pri digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in njegovem digitalnem arhiviranju v EU

1. OZADJE IN NAMEN SPOROČILA

Evropske knjižnice, arhivi, muzeji in avdiovizualni arhivi hranijo obsežne in bogate zbirke, ki pričajo o evropski zgodovini in kulturni raznolikosti. Če bodo te zbirke dostopne na internetu, si jih bodo evropski državljani lahko ogledali in jih uporabljali v svojem prostem času, na delu ali med študijem.

Septembra 2005 je Evropska komisija sprožila pobudo za ustanovitev digitalnih knjižnic, katere namen je omogočiti spletni dostop do evropske kulturne in znanstvene dediščine¹. Pobuda je del strategije Komisije za informacijsko družbo i2010, podprla pa sta jo tudi Evropski parlament² in Svet.

Pobuda za ustanovitev digitalnih knjižnic podpira razvoj evropske digitalne knjižnice *Europeana* in si prizadeva izboljšati pogoje za spletno dostopnost knjig, časopisov, filmov, zemljevidov, fotografij in arhivskih dokumentov evropskih kulturnih ustanov. V Priporočilu Komisije o digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in digitalnem arhiviranju³ iz leta 2006 ter z njim povezanih sklepih Sveta⁴ so bila opredeljena prednostna področja, na katerih naj države članice sprejmejo ustrezne ukrepe.

V tem sporočilu je opisan doseženi napredek pri ustanavljanju evropske digitalne knjižnice in ukrepi, ki jih morajo države članice sprejeti, da bi odpravile organizacijske, finančne, tehnične in pravne pomanjkljivosti in s tem omogočile dostopnost kulturnega gradiva na internetu. Države članice spodbuja, naj si okrepljeno prizadevajo za boljšo dostopnost naše skupne kulturne dediščine, Komisija pa je potrdila, da si bo prizadevala za uresničitev tega cilja s političnimi ukrepi in programi financiranja.

2. EUROPEANA – SKUPNA TOČKA DOSTOPA DO EVROPSKE KULTURNE DEDIŠČINE

2.1. Stanje danes

Komisija je evropske kulturne ustanove pozvala, naj združijo prizadevanja pri ustanavljanju skupne večjezične točke za dostop do digitaliziranih virov v Evropi. Ta digitalna evropska knjižnica, arhivi in muzeji se imenujejo *Europeana*.

---

¹ Glej COM(2005) 465, 30.9.2005, v katerem je obravnavana dostopnost kulturne dediščine. Dostopnost znanstvenih podatkov je obravnavana posebej, glej COM(2007)56 konč., 14.2.2008.

² Resolucija Parlamenta „i2010: na poti do evropske digitalne knjižnice“, 27.9.2007.

³ Priporočilo 2006/585/ES, 24.8.2006, UL L 236, 31.8.2006, str. 28.

⁴ Sklepi Sveta, 13.11.2006, UL C 297, 7.12.2006, str. 1.

Z Europeano lahko uporabniki iščejo in združujejo digitalizirano gradivo, ki ga hranijo muzeji, arhivi, knjižnice in avdiovizualni arhivi v Evropi, pri tem pa jim ni treba poznati ali obiskati več strani. Imeli bodo neposreden dostop do digitaliziranih knjig, časopisov, arhivskega gradiva, fotografij in avdiovizualnih vsebin, lahko pa si jih bodo ogledali ali uporabljali v svojem prostem času, med študijem ali na delu.

Lansko leto je bilo tako na organizacijski kot tudi na operativni ravni za ustanovitev *Europeane* sprejetih več pomembnih ukrepov. Fundacija za evropsko digitalno knjižnico je bila ustanovljena 8. novembra 2007, njena ustanovitev pa priča o zavezanosti različnih kulturnih sektorjev k doseganju tega cilja. Njeni ustanovitveni člani so evropska združenja knjižnic, arhivov, muzejev in avdiovizualnih arhivov in nekatere pomembne posamezne kulturne ustanove. Operativno strukturo *Europeane* zagotavlja Nizozemska narodna knjižnica.

Europeana se dobro razvija. Je rezultat obstoječih projektov in pobud, spremlja pa jo tudi vrsta novih projektov, sofinanciranih v okviru programa *eVsebinaplus*. Prvi prototip naj bi bil na voljo novembra 2008. Ta bo z večjezičnim vmesnikom omogočal direkten dostop do najmanj dveh milijonov enot gradiva kulturnih ustanov po vsej Evropi in tako prikazal potencial tega koncepta. Februarja 2008 je bila objavljena tudi predstavitvena stran, kjer so se zbirale pripombe⁵.

2.2. Nadaljnji razvoj Europeane

V naslednjih dveh letih bo prototip popolnoma operativen. To pomeni, da bo dodanih več novih različnih kulturnih ustanov. Do leta 2010 naj bi digitalno gradivo, zbrano v *Europeani*, bistveno preseгло prvotno predvideno število šestih milijonov.

Gradivo, dostopno prek *Europeane*, bo večinoma dostopno javnosti. Eden od glavnih izzivov je vanjo vključiti avtorsko zaščiteno gradivo, s čimer bi preprečili „črna luknja 20. stoletja“, tj. ko je dostopno veliko kulturnega gradiva izpred leta 1900, vendar zelo malo gradiva iz bližnje preteklosti. Za to je potrebno dobro sodelovanje med kulturnimi ustanovami in imetniki avtorskih pravic. To sodelovanje bi lahko izboljšali z dogovori med nacionalnimi kulturnimi ustanovami in imetniki avtorskih pravic ali povezavami *Europeane* do strani imetnikov avtorskih pravic.

V nadaljnji razvoj *Europeane* bo treba vključiti tudi večjezično iskanje in priklice ter povezovanje sodelovalnih orodij.

Evropski parlament in Evropski ekonomsko-socialni odbor sta poudarila, da mora evropsko digitalno knjižnico poznati širša javnost in da je za to treba sprejeti vse potrebne ukrepe. Komisija bo aktivno spodbujala *Europeano*, v okviru programa *eVsebinaplus* pa ji že namenja sredstva, s katerimi poskuša izboljšati ozaveščenost o storitvi. Države članice in kulturne ustanove lahko prav tako pripomorejo k boljši razpoznavnosti *Europeane*.

Poleg svojih prizadevanj za izvajanje ustreznih delov priporočila 2006/585/ES v celoti in z njim povezanih sklepov Sveta lahko države članice tudi neposredno sponzorirajo Fundacijo za evropsko digitalno knjižnico.

---

⁵ Glej <http://www.europeana.eu/>.

3. KAKO DRŽAVE ČLANICE IZVAJAJO PRIPOROČILO 2006/585/ES

3.1. Spremljanje izvajanje priporočila in z njim povezanih sklepov Sveta

V Priporočilu Komisije o digitalizaciji in spletni dostopnosti kulturnega gradiva in digitalnem arhiviranju iz leta 2006 je Komisija države članice pozvala, naj ukrepajo na nekaterih izbranih ključnih področjih in o napredku poročajo do februarja 2008. Ministri za kulturo so 13. novembra 2006 sprejeli sklepe Sveta, v katerih so izrazili pripravljenost držav članic za sodelovanje na teh področjih. V sklepih so navedli tudi časovno razporeditev ukrepov.

Na predlog Sveta je Komisija ustanovila Strokovno skupino držav članic za digitalizacijo in digitalno arhiviranje, ki je zamenjala obstoječo medvladno skupino za digitalizacijo. Nova skupina se je v letu 2007 sestala dvakrat in poročala o doseženem napredku na ustreznih področjih ter izmenjala nacionalne izkušnje.

Naslednja opažanja o napredku izhajajo zlasti iz poročil, ki so jih države članice predložile februarja oziroma marca 2008.

3.2. Napredek pri digitalizaciji (točke 1–4 priporočila)

– Pregled digitalizacijskih dejavnosti

Da bi preprečili podvajanje prizadevanj in združili digitalizacijo, je treba digitalizirano gradivo pregledati. Od leta 2005 večina držav članic tak pregled že pripravlja, vendar to počne različno. Nekateri države vodijo register zbirk digitaliziranega gradiva, kar je npr. v Sloveniji celo zakonsko urejeno.

V ostalih državah so nacionalni portali glavni vir informacij. Več držav članic je navedlo projekt MICHAEL, ki vsebuje opise in povezave do digitaliziranih zbirk v Evropi. Seveda bo tudi razvoj *Europeane* zagotovil natančnejši pregled nad digitaliziranimi viri.

Študija NUMERIC, ki jo sofinancira Komisija, obravnava metode, s katerimi bi lahko pridobili zanesljivejša podatke o digitalizaciji v prihodnosti in tako olajšali prizadevanja za nadaljnjo digitalizacijo. Rezultati prve evropske raziskave bodo znani v začetku leta 2009.

Kljub navedenim prizadevanjem se obstoječi pregledi ne uporabljajo kot sistematično orodje, s katerim bi določali prednostne naloge digitalizacije. Poleg tega pregledi in raziskave v državah članicah kažejo na to, da večina digitaliziranega materiala še ni dostopnega na spletu, zaradi česar je omejena tudi njegova uporaba.

– Načrti za digitalizacijo in potrebna finančna sredstva

Kvantitativni cilji za digitalizacijo bodo olajšali določitev dejavnosti in povečali učinkovitost digitalizacije v Evropi.

Večina držav članic je pripravila strategije in načrte za digitalizacijo, ki pogosto izhajajo iz obsežnejših strategij za informacijsko družbo. Nekateri države take načrte še pripravljajo. Razen nekaterih izjem te strategije in načrti ne vsebujejo natančno določenih kvantitativnih ciljev za digitalizacijo, kot je predvideno v priporočilu in z njim povezanih sklepih Sveta. Pri določitvi kvantitativnih ciljev in potrebnih finančnih sredstev so potrebna večja prizadevanja držav članic.

Financiranje digitalizacije je izredno pomembno. V zadnjih nekaj letih je več držav članic digitalizaciji namenilo več sredstev in s tem omogočilo digitalizacijo številnih novih enot.

V letih med 2003 in 2007 je Grčija na področju digitalizacije sofinancirala 180 različnih projektov v muzejih, knjižnicah in arhivih s skupnimi sredstvi v višini 100 milijonov evrov. Grška nacionalna strategija za digitalizacijo v obdobju 2008–2013 predvideva za digitalizacijo podoben znesek.

Nizozemska je digitalizaciji avdiovizualnih arhivov namenila 90 milijonov evrov samo v obdobju 2007–2014.

Ostale države članice so bile manj prizadevne. Deloma slika ni čisto jasna, saj so sredstva za digitalizacijo razdrobljena in „skrita“ v proračunskih sredstvih kulturnih ustanov.

V več državah članicah (npr. v Litvi in na Finskem) digitalizacijo sofinancirajo Evropski strukturni skladi. Države članice in regije bi lahko tako pogosteje financirale projekte digitalizacije.

– *Javno-zasebna partnerstva za digitalizacijo*

Eden od načinov financiranja digitalizacije bi lahko bili zasebno sponzorstvo ali javno-zasebna partnerstva. Zasebna podjetja so dejansko že vključena v digitalizacijo v več državah članicah, vendar pogosto samo kot ponudniki storitev. Obstaja tudi več primerov javno-zasebnih partnerstev in zasebnega sponzorstva, kot so npr. tehnološka podjetja, banke in telekomunikacijske družbe.

Ti primeri bi lahko spodbudili države članice, da ustanovijo podobna partnerstva, kulturne ustanove in zasebni sponzorji pa bi lahko proučili možnosti sodelovanja, pri čemer bi upoštevali priporočila Visoke skupine za digitalne knjižnice.

– *Veliki centri za digitalizacijo*

Da bi bila evropska kulturna dediščina dostopna na spletu, je treba povečati hitrost digitalizacije in njene zmogljivosti. Več držav članic je poročalo o centrih za digitalizacijo, vendar so ti različno oblikovani in različno veliki. Ponekod so povezani z univerzo (Nemčija), nacionalno knjižnico (Finska, Francija, Nizozemska), arhivom (Švedska, Grčija), avdiovizualnim arhivom (Francija), ministrstvom (Italija) ali zasebnim podjetjem (Madžarska). Te države članice načeloma pričakujejo, da se bo stopnja digitalizacije v naslednjih letih bistveno povečala.

Komisija v podporo tem dejavnostim sofinancira mrežo pooblaščenih centrov za digitalizacijo različnih vrst gradiva v Evropi (glej oddelek 5).

Poleg tega Urad za publikacije EU izvaja obsežen projekt na področju digitalizacije, s katerim bo do oktobra 2009 digitalizirano 130 000 publikacij. Ta digitalna knjižnica publikacij EU, ki obsega vse publikacije EU od leta 1952, bo dostopna prek spletne knjigarne EU, pozneje pa tudi prek Europeane.

3.3. Napredek pri spletni dostopnosti (točki 5 in 6 priporočila)

– *Dostop do vsebin prek Europeane*

Države članice lahko povečajo uspeh *Europeane*, če kulturne ustanove spodbujajo k temu, da te dodajajo svoje digitalizirano gradivo. To lahko dosežejo s posebnimi merili za financiranje digitalizacije – pristop, ki ga uporabljata Španija in Nizozemska.

Trinajst držav članic je poročalo, da so ustanovile ali da nameravajo ustanoviti nacionalne portale. Taki portali lahko delujejo kot zbirališča za skupno evropsko točko dostopa, če izpolnjujejo ustrezne standarde.

Večina držav članic je poročalo o pripravi standardov, potrebnih za doseg medobratovalnosti v Evropi. Pomembno vlogo bi lahko tu imela merila za financiranje kot npr. na Nizozemskem. Navedle so tudi, da sta projekta EDLnet in Minerva pri pripravi standardov pomemben vir informacij.

Nekatere države članice že izvajajo ukrepe, s katerimi poskušajo vključiti zasebne imetnike pravic in poenostaviti dostopnost avtorsko zaščitene del. Takšni so npr. dogovor med nacionalno knjižnico in društvom francoskih založnikov v okviru projekta Gallica 2, dejavnosti, povezane s portalom nemških založnikov Libreaka!, ter dogovor med državo in založniško hišo v Italiji.

– *Dela neznanih avtorjev*

Dela neznanih avtorjev, t. i. dela sirote, so avtorsko zaščitena dela, pri katerih je imetnike pravic težko ali nemogoče določiti. To lahko pri pridobitvi pravic za digitalizacijo in spletni dostopnosti gradiva povzroča težave.

Finska, Švedska, Danska in Madžarska imajo mehanizme za razširjeno kolektivno upravljanje pravic, ki se uporabljajo pri delih sirotah. Danska in Madžarska trenutno spreminjata zakonodajo, da bi uvedli močnejše mehanizme za dela sirote. Tudi Nemčija pripravlja svojo zakonodajo in prilagaja pravila o avtorskih pravicah.

Kljub navedenim primerom je na splošno doseženega malo dejanskega napredka. V večini primerov se ta problem pogosto še proučuje v delovnih skupinah, ki problematiko dela sirot obravnavajo skupaj s problematiko avtorskih pravic v digitalnih knjižnicah. Nekatere države članice so navedle, da bi pozdravile rešitev ali smernice na evropski ravni.

Večina držav članic v poročilih ni navedla vidnejših rezultatov v zvezi z uvedbo podatkovnih zbirk del sirot. Zato morajo ukrepe na evropski ravni, kot npr. projekt ARROW, pri katerem imetniki pravic in kulturne ustanove pripravljajo podatkovno zbirko del sirot, okrepiti nacionalna prizadevanja.

Na splošno so pri delih sirotah potrebna večja prizadevanja držav članic.

– *Dela, ki so se prenehala tiskati ali zalagati*

Pridobivanje pravic za digitalizacijo ali dajanje na splet del, ki so se prenehala tiskati ali zalagati, je lahko povezano z zelo visokimi stroški. Pri tem morajo med seboj sodelovati imetniki pravic, kulturne ustanove in kolektivne organizacije. Države članice bi lahko k sodelovanju prispevale tako, da ustanovijo platformo.

Čeprav imajo nekatere kulturne ustanove, zlasti v avdiovizualnem sektorju, že privolitev imetnikov pravic za digitalizacijo in dostopnost do njihovih zbirk, so ukrepi držav članic na tem področju zanemarljivi.

Pri pridobitvi pravic za dela, ki so se prenehala tiskati ali zalagati, je za kulturne ustanove pomembno, da pridobijo pravice za širjenje gradiva prek nacionalnih meja. Omejevanje dostopa do digitaliziranega gradiva na določenem nacionalnem ozemlju je v nasprotju s temeljno idejo evropske digitalne knjižnice.

– *Ovire za uporabo javno dostopnega gradiva*

Določbe v nacionalni zakonodaji lahko ovirajo uporabo javno dostopnih del. Te ovire lahko omejijo dostopnost in uporabnost gradiva, zbranega v *Europeani*.

Ta problem je v svojih poročilih obravnavalo le malo držav članic. Majhen odziv na tem področju priča o tem, da veliko držav članic ni sprejelo nobenih ukrepov in da je treba tej problematiki nameniti več pozornosti. Nekatere države članice so navedle, da po njihovem mnenju nacionalna zakonodaja ne ovira uporabe javno dostopnega gradiva. Nekatere države članice so navedle, da ovire sicer obstajajo, vendar so upravičene.

Tu je treba poudariti, da mora biti javno dostopno gradivo po spremembi formata še naprej dostopno. To pomeni, da mora po pretvorbi v digitalno obliko ostati javno dostopno, prenesti pa ga je treba tudi na splet.

3.4. Napredek pri digitalnem arhiviranju (točke 7–11 priporočila)

– Strategije in načrti za digitalno arhiviranje: izmenjava informacij

V priporočilu je navedeno, da je zaradi pomanjkanja jasnih in celovitih politik v več državah članicah ogrožen obstoj digitaliziranega gradiva.

Večina držav članic že pripravlja strategije za digitalno arhiviranje, ustanovile pa so tudi posebne odbore in delovne skupine, v katere so vključeni glavni arhivi, nekatere pa pripravljajo tudi načrte za digitalno arhiviranje. Vendar so nadaljnje ukrepanje in finančna sredstva pri infrastrukturnih in organizacijskih strategijah zelo pogosto omejeni. Da bi dragocene informacije in vsebine ohranili za prihodnje generacije, je potrebno več prizadevanja.

Napredek so dosegle zlasti države, v katerih ima ena ali več organizacij že dolgoletne izkušnje z digitalnim arhiviranjem, in države, ki niso izolirane, ampak sodelujejo z drugimi nacionalnimi in tujimi ustanovami.

V Združenem kraljestvu je „Digital Preservation Coalition“, ki vključuje tudi British Library, the Joint Information Systems Committee in več inštitutov za raziskave, forum za razvoj in usklajevanje strategij za digitalno arhiviranje na nacionalni ravni.

Države članice v poročilih navajajo projekte, ki jih sofinancira Skupnost, kot tudi strokovno skupino držav članic za digitalizacijo in digitalno arhiviranje kot koristni platformi za izmenjavo informacij med državami članicami.

– Večkratno kopiranje za namene arhiviranja

V veliki večini držav članic je večkratno kopiranje za namene arhiviranja že dovoljeno, s čimer se upošteva potreba po zamenjavi formatov. Nekatere države članice, v katerih večkratno kopiranje za namene arhiviranja ni dovoljeno, trenutno proučujejo zakonodajne predloge, ki bi ta položaj spremenili (npr. Združeno kraljestvo v okviru pregleda zakonodaje o avtorski pravici, t. i. „Gowers Review“).

– Deponiranje

Velika večina držav članic je posodobila zakonodajo o deponiranju ali sprejela praktična pravila, ki se nanašajo tudi na v digitalno obliko pretvorjeno gradivo. Vendar se vrste gradiva, ki jih ureja zakonodaja o deponiranju (npr. CD-ROM, statistične objave na spletu, dinamične spletne vsebine), med državami zelo razlikujejo, kar velja tudi za merila za deponiranje.

V poročilih so države članice poudarile, da lahko izmenjava izkušenj med ustreznimi ustanovami in udeležba v projektih za digitalno arhiviranje, ki jih sofinancira ES, zmanjšata razlike v pravilih za deponiranje.

– *Avtomatično zajemanje spletnih publikacij*

Približno polovica držav članic je sprejela zakonodajo, ki dovoljuje, da izbrane kulturne ustanove avtomatično zajemajo spletne publikacije, tj. da aktivno zbirajo spletno gradivo. Predpisi, ki veljajo za obvezno zajemanje spletnih publikacij, so ponavadi vključeni v zakonodajo o deponiranju v digitalno obliko pretvorjenega gradiva. V večini primerov je deponitarna organizacija narodna knjižnica.

Dostop do avtomatsko zajetega gradiva je običajno zaradi pravic intelektualne lastnine in zasebnosti omejen.

3.5. Ključna področja ukrepanja

V priporočilu Komisije 2006/585/ES in z njim povezanih sklepih Sveta so določeni številni ukrepi, ki jih morajo države članice sprejeti, da bi bile informacije o kulturi na spletu dostopne vsem in da bi jih ohranili za prihodnje generacije. Čeprav je bilo že veliko doseženega, je treba še veliko storiti. Glede na zgornjo analizo je treba posebno pozornost nameniti zlasti naslednjim področjem in vidikom:

- finančnim sredstvom in kvantitativnim ciljem za digitalizacijo;
- veliki podpori držav članic za *Europeano*, ki zajema merila za financiranje digitalizacije kot tudi ustanovitev nacionalnih zbirališč in standardizacijo;
- zakonodajnim in praktičnim mehanizmom za poenostavitev digitalizacije in dostopnosti do del sirot ter ukrepom, ki bodo spodbujali prostovoljne dogovore o delih, ki so se prenehala tiskati ali zalagati, pri čemer je treba upoštevati tudi čezmejne vidike.
- finančnim in organizacijskim vidikom digitalnega arhiviranja.

4. SODELOVANJE Z ZAINTERESIRANIMI

Februarja 2006 je Komisija ustanovila Visoko strokovno skupino za digitalne knjižnice. Skupina združuje kulturne ustanove, založbe, tehnološka podjetja in znanstvenike, ki za morebitne težave poskušajo najti rešitve, ki bi bile za zainteresirane sprejemljive. Tri podskupine obravnavajo javno-zasebna partnerstva, znanstvene informacije in avtorske pravice.

Visoka strokovna skupina je dosegla soglasje na več področjih in predložila konkretne predloge na vprašanja iz priporočila Komisije 2006/585/ES. Sestavila je smernice za npr. javno-zasebna partnerstva za digitalizacijo in podprla vzorčno upravljanje digitalizacije in dostopnost do del, ki so se prenehala tiskati.

Rezultati visoke strokovne skupine, zlasti v zvezi z avtorskimi pravicami, so bili predloženi širši skupini zainteresiranih, ki je o njih tudi razpravljala. Za dela sirote so sektorske skupine pripravile kodeks ravnanja, tj. skupne ukrepe, ki jih je treba sprejeti, da se določeno delo lahko šteje za delo sirota. Interesna združenja so 4. junija 2008 o tem podpisala memorandum o soglasju.

Na podlagi priporočila Parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2005 o filmski dediščini deluje Komisija kot posrednik med filmskimi arhivi in imetniki pravic ter si prizadeva za doseg dogovora o uporabi filmov, deponiranih v arhivih.

5. TEHNIČNA VPRAŠANJA

Tehnični napredek je predpogoj za razvoj digitalnih knjižnic na splošno in zlasti za nadaljnji razvoj storitev *Europeane*.

Poleg tega so za to potrebne cenejša in kakovostnejša digitalizacija (vključno z optičnim prepoznavanjem znakov za iskanje po celotnem besedilu) in cenejše in kakovostnejše tehnike arhiviranja digitalne vsebine. V okvirnih programih za raziskave in razvoj so te in z njimi povezane težave obravnavane skupaj z digitalnimi knjižnicami in tehnološko podprtim učenjem.

Projekt IMPACT iz sedmega okvirnega programa za raziskave in razvoj je namenjen razvoju mreže pooblaščenih centrov za digitalizacijo. Skupnost je projektu namenila 11,5 milijonov EUR, skupna proračunska sredstva pa znašajo 15,5 milijonov.

Program *eVsebineplus*, ki mu je bilo v obdobju 2005–2008 namenjenih 60 milijonov EUR, je zelo pripomogel k ustanovitvi digitalnih knjižnic, zlasti zato, ker se je osredotočil na medobratovalnost med sektorji in večjezični dostop.

Projekt EDLnet, ki se sofinancira v okviru programa eVsebineplus, neposredno spodbuja ustanovitev Europeane. Združuje največje lastnike vsebin v Europeani in pripomore k medobratovalnosti del. Projekt European Film Gateway (predvidena sredstva zanj znašajo 4,5 milijona EUR) pomaga nacionalnim filmskim arhivom v državah članicah pri zbiranju vsebin in s tem olajšuje njihovo vključitev v Europeano.

Komisija bo s programi financiranja še naprej podpirala projekte, ki pospešujejo spletno dostopnost do kulturnega gradiva in digitalno arhiviranje ter podpirajo razvoj *Europeane*. Digitalne knjižnice in digitalno arhiviranje sta v sedmem okvirnem programu za raziskave in razvoj določena kot posebna cilja, ki jima bo v obdobju 2009–2010 namenjenih 69 milijonov evrov. Digitalnim knjižnicam je bilo v okviru programa *eVsebineplus* v letu 2008 namenjenih 25 milijonov EUR. V letih 2009 in 2010 bo digitalnim knjižnicam v programu za konkurenčnost in inovativnost verjetno namenjen podoben znesek.

6. SKLEPNE UGOTOVITVE

Internet je enkratna priložnost za to, da bo evropska kulturna dediščina dostopna vsem. S pobudo za ustanovitev digitalnih knjižnic Komisija podpira kulturne ustanove pri uresničevanju te možnosti. V interesu javnosti je, da knjižnice, muzeji in (avdiovizualni) arhivi omogočijo dostop do kulturnega gradiva.

Evropska digitalna knjižnica *Europeana*, katere odprtje je predvideno za november 2008, bo ponazorila potencial, ki ga ima skupna točka za dostop do evropske kulturne dediščine. Vsebine in storitve, ki jih bo nudila *Europeana*, se bodo v naslednjih letih še povečale, saj se bodo pridružile še druge ustanove, arhiviranega pa bo tudi vedno več gradiva.

Da bi lahko dostopali do kulturnega gradiva, je treba izboljšati osnovne pogoje za digitalizacijo, spletno dostopnost in digitalno arhiviranje. Komisija je državam članicam

priporočila, naj sprejmejo vrsto prednostnih ukrepov, s katerimi bodo povečale napredek v Evropi. Kljub temu, da so si države članice za to zelo prizadevale, je treba storiti še več, če želimo, da bo kritična masa digitalnih vsebin dostopna vsem. Še zlasti se je treba posvetiti ključnim področjem, ki so bila opredeljena v oddelku 3 na podlagi nacionalnih poročil.

Komisija si bo s političnimi pobudami in programi financiranja še naprej prizadevala za napredek, države članice, njihove kulturne ustanove in zainteresirane pa poziva, naj poskušajo omogočiti širšo spletno dostopnost evropskega kulturnega gradiva. Z državami članicami bo skrbno spremljala tudi nadaljnji razvoj in na podlagi tega proučila, ali je potrebno nadaljnje ukrepanje.